Humanitární pomoc, rozvojová a transformační spolupráce

Pro Česko je rozvojová a transformační spolupráce a humanitární pomoc poskytovaná do zahraničí výrazem solidarity, klíčovým nástrojem zahraniční politiky a investicí do vlastní bezpečnosti.

Humanitární pomoc

Humanitární pomoc je krátkodobou reakcí na okamžité krizové situace, jako jsou katastrofy způsobené člověkem nebo přírodní katastrofy. Např. ozbrojené konflikty, války, sucha, záplavy, zemětřesení, tsunami nebo hurikány.

Cílem humanitární pomoci je záchrana lidských životů a snížení utrpení lidí trpících dopady katastrof, konfliktů a vysídlení. Tato pomoc zahrnuje přístup k vodě a potravinám, zajištění přístřeší a základní zdravotní péče.

V souvislosti s klimatickou změnou roste význam prevence katastrof, která je také součástí humanitární pomoci – ať již formou systémů včasného varování, kvalitnějších stavebních řešení nebo šetrnějších zemědělských technik.

Poskytování humanitární pomoci se řídí mezinárodně uznávanými zásadami dobrého dárcovství, především základními principy lidskosti, nestrannosti, neutrality a nezávislosti. Tyto zásady jsou důležité zejména proto, aby se humanitární pomoc dostala k civilnímu obyvatelstvu i uprostřed konfliktů. Přesto ročně zahyne několik desítek humanitárních pracovníků a pomoc je odpírána milionům lidí.

Humanitární pomoc by měla reagovat na momentální krizi a poskytovat se jen po dobu, kdy postižená oblast není schopna fungovat samostatně. V zemích s dlouhodobými konflikty a sílícími dopady klimatických změn je však humanitární pomoc často jediným dlouhodobým zdrojem pro přežití. Proto je také důležité propojovat humanitární, mírové a rozvojové úsilí.

Příklad humanitární pomoci:

Turecko a Sýrii zasáhlo 6. února silné zemětřesení, které způsobilo velké oběti na životech a rozsáhlé materiální škody. ČR jako jedna z prvních zemí vyslala do Turecka záchranný a vyprošťovací tým o 69 lidech a 8 psech. MZV vyčlenilo 10 mil. Kč z humanitárního rozpočtu na pokrytí nákladů spojených s přepravou a nasazením týmu a s následnou materiální pomocí. Také na pomoc Sýrii po zemětřesení bylo schváleno 10 mil. Kč, které byly vzhledem k obtížnému přístupu do postižených lokalit vynaloženy na rozšíření stávajících projektů českých neziskových organizací.

Rozvojová spolupráce

Rozvojová spolupráce je snaha pomoci lidem v jejich úsilí vymanit se z chudoby a nerovností. Oproti humanitární pomoci je koncipovaná jako dlouhodobé partnerství a jejím cílem je zlepšení sociálních, ekonomických a environmentálních podmínek. Příkladem mohou být projekty na podporu zapojení dívek do vzdělávání, zajištění přístupu měst k pitné vodě a sanitaci nebo zlepšení zemědělských metod a zajištění odbytu zemědělské produkce drobných farmářů.

Cílem rozvojové spolupráce je posílit lidské kapacity, infrastrukturu a instituce, aby se zvýšila životní úroveň a snížila zranitelnost a závislost na vnější pomoci.

Východiskem pro novodobou zahraniční rozvojovou spolupráci je Agenda OSN pro udržitelný rozvoj 2030 (Agenda 2030) a souvisejících 17 Cílů udržitelného rozvoje.

Aby byl rozvoj opravdu trvale udržitelný, musí být založen na podpoře vlastních priorit a strategií rozvojových zemí, včetně vize posunu z kategorie nejméně rozvinutých zemí mezi země středně příjmové. K udržitelnosti vede také důraz na rovnocenné partnerství na úrovni vlád, veřejných, akademických, soukromých i neziskových aktérů.

Zapojením do mezinárodní rozvojové spolupráce přispívá Česko k zajištění bezpečnosti a stability na globální úrovni i k předcházení konfliktů na regionální a lokální úrovni, k omezení nuceného vysídlení a nelegální migrace, k posilování energetické, kybernetické a klimatické bezpečnosti, podpoře demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a posilování právního státu.

Prioritními zeměmi dvoustranné rozvojové spolupráce Česka jsou Bosna a Hercegovina, Etiopie, Gruzie, Kambodža, Moldavsko a Zambie. S vládami těchto zemí má Česko uzavřené programy spolupráce na léta 2018 – 2023. V současné době probíhá příprava nových programů na období 2024 – 2030.

Příkladem rozvojové spolupráce je např. podpora rozvoje odborného a specializovaného vzdělávání v Kambodži, která je jednou z prioritních zemí české rozvojové spolupráce nebo třeba pomoc dětem v Moldavsku s poruchami autistického spektra a jejich rodinám.

Více - https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/index.html .

Transformační spolupráce

Transformační politika si klade za cíl **podporovat demokracii a lidská práva**. Vychází z přesvědčení, že funkční demokracie založené na vládě práva, aktivní občanské společnosti a ochraně lidských práv všech skupin obyvatel jsou zásadním stavebním kamenem pro budování rovnoprávnějšího a bezpečnějšího světa. Zároveň využívá české zkušenosti s nedemokratickými režimy a ze společenské transformace po roce 1989.

Prioritními tématy transformační spolupráce definovanými Koncepcí podpory lidských práv a transformační spolupráce https://www.mzv.cz/file/1565920/Koncepce_zahranicni_politiky_CR.pdf jsou:

- podpora mezinárodních lidskoprávních mechanismů a systematické zohledňování lidských práv
- podpora občanské společnosti, včetně obránců lidských práv
- svoboda projevu a přístupu k informacím, včetně svobody médií
- rovná politické a veřejné participace
- budování institucí právního státu
- rovnost a nediskriminace
- lidská práva spojená se zaměstnaností a životním prostředím

Dlouhodobě je Česko aktivní zejména v těchto prioritních zemích: **Arménie, Barma/Myanmar, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Kosovo, Kuba, Moldavsko, Srbsko, Ukrajina a Vietnam**.

V rámci Programu transformační spolupráce spolupracuje MZV s celou řadou partnerů z českého nevládního sektoru. Přímou spolupráci s představiteli zahraniční občanské společnosti pak zajišťují české zastupitelské úřady.

Zvláštní místo v české transformační politice od roku 2014 zaujímá podpora ukrajinské občanské společnosti a demokratické transformace země, včetně mapování porušování lidských práv na územích okupovaných Ruskem.

Příkladem transformačního projektu může být **posilování schopnosti obyvatel arménských regionů bránit svá práva proti těžařským podnikům**, které extrémně znečišťují tamní životní prostředí. Dalším příkladem může být **projekt na podporu zvýšení transparentnosti financování politických kampaní v Srbsku nebo Kosovu či podpora nezávislých běloruských novinářů**.